

2023-04-03 Nr. NV-741

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-439 TAIS-23-3250(2)	DĖL VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 2, 29 IR 49 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO 36 ^o STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2413		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2023-04-11	Teisingumo ministerija	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo narių grupė (*V.Bakas, S.Skvernelis, L.Nagienė, A.Stončaitis, T.Tomilinas, L.Kukuraitis ir kt.*) siūlo nustatyti, kad vaikams, galimai patyrusiems seksualinį smurtą būtų:

- skiriamas specializuotą valstybės antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas (išskyrus atvejus, kai vaiko tėvai ar kiti atstovai sudaro teisinių paslaugų sutartį su jų pasirinktu advokatu). Šią teisinę pagalbą tokiems vaikams teikia tik specialiai parengti advokatai, išklause specialų kursą pagal Lietuvos advokatūros ir su Teisingumo ministerija suderintą specialiąją mokymo programą.
- teikiama valstybės finansuojama specializuota psichologinė pagalba (teikiama ne tik vaikui, bet ir vaiko interesus atstovaujantiems suaugusiems), kurios teikimo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras kartu su sveikatos apsaugos ministru.

Seimo narių teigimu, šiuo metu nėra besispecializuojančių vaiko teisių apsaugos srityje advokatų, kurie turėtų reikiamų žinių apie nuo smurto, ypač seksualinio, nukentėjusius vaikus, aukoms būdingą elgseną, pagalbą ir bendravimą. Valstybės garantuojama teisinė pagalba, kuomet paskiriami tokie advokatai atstovauti vaikus, neužtikrina kokybiško ir profesionalaus vaiko teisių ir interesų atstovavimo baudžiamajame procese.

Vaikui, galimai patyrusiam seksualinį smurtą, bei jo artimai aplinkai šiuo metu specializuota psichologinė pagalba neprieinama. Specializuota psichologinė pagalba teikiama tik vienoje Vilniuje esančioje SADM įstaigoje „Užuovėja“. Dėl brangių, ne visada šeimoms įperkamų psichologo paslaugų ir aiškaus pagalbos suteikimo mechanizmo nebuvimo, tęstinė psichologinė pagalba, po pagalbos šioje įstaigoje, tokioms šeimoms dažnai yra neužtikrinama.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Vyriausybės pozicija dėl Įstatymo projekto – pritarti Įstatymo projekto tikslui, tačiau nepritarti siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms – formuluojama detalai ir argumentuotai.

Formuluojant Vyriausybės poziciją, paaiškinama, kad dėl specialių reikalavimų advokatams, teikiantiems antrinę teisinę pagalbą vaikams, nustatymo (pvz., būti išklause spec. kursą), turėtų būti tikslinamas ne šis, o Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas.

Seimo narių siekis užtikrinti, kad antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose vaikams, patyrusiems seksualinį smurtą, teikiantys advokatai būtų įgiję papildomų žinių teikti teises paslaugas tokiose bylose, vertintinas teigiamai, yra racionalus ir tikslingas. Tačiau svarstyta, ar advokatams nebūtų reikalingos specialios žinios teikiant teises paslaugas vaikams, nukentėjusiems ir nuo kitų nusikalstamų veikų. Kita vertus, rengėjų nuomone, siūlymas specialiai parengti advokatus pagal Lietuvos advokatūros parengtą ir su TM suderintą specialiąją mokymo programą, galimai sukurtų teisinio reguliavimo vakuumą, t.y. kol nebūtų parengta programa ir paruošti advokatai, nebūtų galima užtikrinti antrinės teisinės pagalbos vaikams tokiose bylose. Teisinio reguliavimo spraga atsirastų ir tuo atveju, jei, patvirtinus mokymo programą, advokatai neišreikštų noro joje dalyvauti.

Nepritarimą Įstatymo projekte siūlomai įtvirtinti nuostatai dėl valstybės finansuojamos specializuotos psichologinės pagalbos vaikams, galimai patyrusiems seksualinį smurtą, rengėjai argumentuoja tuo, kad galiojančiame Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme jau yra įtvirtintos visos vaikams, galimai nukentėjusiems nuo smurto, reikalingos pagalbos priemonės. Todėl darytina išvada, kad įstatyminis reguliavimas yra pakankamas. Minėtu siūlymu galimai būtų įtvirtintas dviprasmiškas teisinis reguliavimas, t.y. būtų nustatyta, kad vaikams, nukentėjusiems nuo vieno pobūdžio nusikalstamų veikų, teikiama tik vienos rūšies pagalba, taip apribojant vaiko galimybę gauti visą jam reikalingą pagalbą. Be to, nėra aišku, kas laikytina tokia pagalba – ar tai medicinos psichologo teikiamos asmens sveikatos

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

priežiūros paslaugos, ar kitų psichologų paslaugos. Pažymima, kad medicinos psichologo teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos privalomuoju sveikatos draudimu apdraustiems asmenims teikiamos nemokamai.

Tačiau nepaisant rengėjų detaliai aprašytos argumentacijos, **kai kurios rengėjų projekte suformuluotos nuostatos vertintinos kaip nevisiškai taikliai atspindinčios siūlymą Seimui** nepritarti Įstatymo projekte numatomoms teisinio reguliavimo priemonėms. **Siūlytina kai kurias formuluotes peržiūrėti, jas patikslinti, arba kai kurių nuostatų iš viso atsisakyti.**

Taip pat **siūlome rengėjams įvertinti ir ar nereikėtų tikslinti projekte suformuluotą Įstatymo projekto tikslą.** Įstatymo projekto nuostatos neapsiriboja vien siekiu užtikrinti specializuotą valstybės antrinę teisinę pagalbą (kaip nurodo rengėjai projekte), t.y. numatomas ir siekis užtikrinti valstybės finansuojamą specializuotą psichologinę pagalbą.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Atsižvelgiant į tai, kad Projektu siūloma nepritarti siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms, šiuo metu taikomas įgyvendinimo mechanizmas nesikeis.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas suderintas su SADM, SAM, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, Lietuvos advokatūra.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Įstatymo projektą Seimo nariai teikia kartu su Valstybinės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 17 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIVP-2414. Dėl šio įstatymo Seimo valdyba yra paprašiusi Vyriausybės išvados kitu sprendimu (2023-03-16 Nr. S-739).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Buivydaitytė-Garbštienė

Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja